

Betænkning

over forslag til lov om skolevæsenet i Grønland.

(Afgivet af udvalget den 29. marts 1967).

Udvalget har i 12 møder behandlet lovforslaget og har herunder haft 5 samråd med ministeren for Grønland, som endvidere skriftligt har besvaret en række spørgsmål fra udvalget.

Udvalget har med ministeren drøftet spørgsmålet om, hvad der gøres for at forbedre de læremidler, der benyttes ved undervisningen i de grønlandske skoler, og ministeren har herunder oplyst, at der i 1962 under skoledirektøren blev nedsat et lærebogsudvalg, og at der i 1963 i ministeriet blev oprettet en stilling som skolebogs-konsulent. Skolevæsenet råder i dag over 89 titler specielt udarbejdet til Grønland, og herudover er 28 bøger i produktion, og yderligere en række manuskripter er på vej. Skolevæsenet er endvidere gået i gang med at inddrage en del af de nye audiovisuelle hjælpemidler i arbejdet med at forbedre læremidlerne, herunder udarbejdelse af programmerede materialer.

Mulighederne for at gennemføre en effektivisering af specialundervisningen har ligeledes været drøftet, og ministeren har oplyst, at han i januar 1967 har nedsat et udvalg vedrørende specialundervisningen i Grønland. Dette udvalg, der har fået til opgave at overveje, hvorledes og med hvilke midler der kan etableres en tilfredsstillende specialundervisning i Grønland, skal endvidere tage stilling til, hvorvidt der kan etableres en afdeling hos skoledirektøren for Grønland, som kan gennemføre en pædagogisk og psykologisk rådgivning for det grønlandske skolevæsen.

Udvalget har indgående drøftet spørgsmålet om oprettelse af børnehaveklasse og

ønsker at fremhæve den gavnlige virkning, disse klasser har ikke mindst i Grønland, hvor behovet for at bibringe børnene den fornødne modenhed og især visse dansk-kundskaber inden skolegangens begyndelse er meget stort. Udvalget skal derfor understrege, at man lægger den største vægt på, at oprettelsen af børnehaveklasse fremmes mest muligt.

Udvalget har med ministeren drøftet den i lovforslagets § 16 anførte bestemmelse, hvorefter der fra begyndelsen af 6. skoleår skal foretages en deling af børnene på grundlag af deres standpunkt, evner og interesser. Ministeren har henvist til bestemmelsen i paragraffens stk. 3, hvorefter skoledirektionen efter nærmere af ministeren fastsatte regler vil kunne give tilladelse til, at undervisningen fortsætter udelte eller holddelt i 6. og 7. skoleår. Ministeren har ikke ment at kunne tilslutte sig tanken om, at hovedreglen bør være den udelte skole, idet tilgangen af elever fra udstedsskolerne ved begyndelsen af 6. skoleår til centralskolen i byerne bevirker, at elevmaterialet navnlig sprogligt set er meget uensartet. Ministeren har over for udvalget udtalt, at skoledirektionen vil være opmærksom på anvendelsen af § 16, stk. 3, ligesom ministeriet regner med en stadig forbedring af udstedsbørnenes skolemæssige forhold, og at man i overensstemmelse med de indhøstede erfaringer og udviklingen vil være opmærksom på, om der i løbet af et passende åremål vil være anledning til at tage den omhandlede delingsbestemmelse op til revision.

Udvalget har med ministeren drøftet spørgsmålet om de grønlandske læreres

lønnings- og advancementsforhold. Ministeren har herunder oplyst, at der ikke for de lærere, der er uddannet på Grønlands seminarium efter bekendtgørelse af 12. januar 1957 vedrørende lærer- og kateketuddannelsen i Grønland, er nogen hindring for advancement til stillinger som viceskoleinspektør og skoleinspektør. Ministeren har tillige oplyst, at der for tiden foregår overvejelser om mulighederne for oprykning for disse lærere til 12. og 13. lønningsklasse.

Udvalget ønsker at understrege de grønlandsksprogede læreres afgørende betydning for den grønlandske skole og henstiller, at der gives unge grønlændere de bedst mulige vilkår for uddannelse til den for hele det grønlandske samfund så afgørende lærergerning.

Udvalget har ligeledes med ministeren drøftet spørgsmålet om eventuelt at indføre et krav om, at danske lærere for at kunne undervise i Grønland skal have deltaget i et kursus i det grønlandske sprog af f. eks. 3 måneders varighed. Ministeren har ikke ment at kunne tilslutte sig tanken om, at et sådant krav bliver gjort obligatorisk, idet det blandt andet vil medføre, at ministeriet skulle ansætte lærerne før skolesommerferiens begyndelse, ligesom det vil udelukke seminarieelever, der er oppe til afsluttende eksamen, fra at deltage. Ministeren har imidlertid over for udvalget udtalt, at han lægger den allerstørste vægt på en effektivisering af den allerede igangværende kursusvirksomhed. Denne undervisningsvirksomhed forudsætter nye undervisningsmidler og -materialer samt nye undervisningsmetoder.

Ministeren har oplyst, at der på ministeriets initiativ i januar 1967 har været afholdt en sprogkonference med deltagelse af psykologer, sprogvidenskabsmænd og sproglærere. Konferencen er afholdt som et led i bestræbelserne på fortsat at holde det grønlandske skolevæsen à jour med den nyeste pædagogiske udvikling, navnlig for så vidt angår modersmåls- og fremmedsprogsundervisning. Da alle danske lærere i Grønland er fremmedsproglærere, vil det være nødvendigt at tilrettelægge en ny metodik for de udsendte i undervisningen i dansk som fremmedsprog.

Udvalget har taget ministerens oplysninger til efterretning, men ønsker samtidig

at udtale, at man lægger afgørende vægt på, at danske lærere inden udsendelsen til Grønland i videst muligt omfang gives den fornødne forkundskab til at varetage lærergerningen i Grønland.

Udvalget har i et samråd med ministeren drøftet spørgsmålet, om man i et vist omfang kan imødekomme færeholderens ønsker om 3 måneders sommerferie i forbindelse med en intensivering af undervisningen af de børn, der bor på elevhjem. Ministeren har herunder oplyst, at man er opmærksom på problemet, og at der i skoleplaner og undervisningsvejledninger for disse særlige områder vil blive taget hensyn til forældrenes ønsker i det omfang, disse kan imødekommes uden nedskæring af det samlede antal skoledage, og uden at det skader den forsvarlige undervisning af børnene.

Udvalget har lagt megen vægt på den øgede forældreindflydelse i den grønlandske skole, også fordi man derved håber at styrke den store interesse for uddannelsens problemer, der allerede er i Grønland.

Ministeren har over for udvalget oplyst, at ministeriet for Grønland nøje vil følge udviklingen inden for den danske folkeskole, og at ministeriet, i det omfang denne udvikling også menes at kunne få betydning for skolevæsenet i Grønland, vil træffe de hertil nødvendige foranstaltninger.

Efter de i udvalget stedfundne forhandlinger har ministeren for Grønland stillet og udvalget tiltrådt nedenstående ændringsforslag, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren foreslåede ændringer.

Ændringsforslag.

Af *ministeren for Grønland*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 2.

- 1) I *stk. 3* ændres ordet „kan“ til: „bør“.
- 2) Efter *stk. 3* indsættes som nyt *stk. 4*: „*Stk. 4.* I tilfælde, hvor der er tilmeldt flere børn til en børnehaveklasse, end det

er muligt at optage, afgør det lokale skoleudvalg, hvilke børn der skal optages i klassen. De nærmere regler for udvælgelsen udfærdiges af skoledirektionen og indsendes til ministeren for Grønland til stadfæstelse.“

Til § 11.

3) I *stk. 4* udgår ordene „i Danmark“.

Til § 14.

4) *Stk. 3* affattes således:

„*Stk. 3.* Efter afholdt forældremøde skal det lokale skoleudvalg med hensyntagen til, om der ved den enkelte skole findes de fornødne lærerkræfter, der kan undervise i faget grønlandsk, foretage indstilling til skoledirektionen om, i hvilket omfang, jfr. § 6, *stk. 1, c.*, der ved den enkelte skole skal undervises i faget grønlandsk i 1. og 2. skoleår, eller om undervisningen i dette fag skal udskydes til begyndelsen af 3. skoleår.“

5) Efter *stk. 3* indsættes som nyt *stk. 4*:

„*Stk. 4.* De nærmere regler for skoleudvalgenes indstilling i henhold til *stk. 3* fastsættes af skoledirektionen.“

Til § 22.

6) *Stk. 1* affattes således:

„*Stk. 1.* I realafdelingen skal der undervises i grønlandsk, dansk med norsk og svensk, religion, engelsk, tysk, regning, matematik, historie med samfundskundskab, herunder familiekundskab, geografi, biologi, naturlære, sang, legemsøvelser, herunder kunstigt åndedræt, for piger håndarbejde og husgerning og for drenge sløjd. Ved udgangen af 2. realklasse afholdes skriftlige og mundtlige prøver i grønlandsk. Karaktererne påføres eksamensbeviset. I 2. og 3. realklasse gives erhvervsorientering.“

Til § 30.

7) *Stk. 2. 3.* punktum, udgår.

Til § 32.

8) *Stk. 3* affattes således:

„*Stk. 3.* Elever i realafdelingen, der ikke tilhører folkekirken, og som ikke er fyldt

18 år, skal helt eller delvis fritages for undervisning i religion, når forældremyndighedens indehaver fremsætter forlangende herom. I tilfælde af, at sådanne elever er fyldt 18 år, skal de helt eller delvis fritages for undervisning i religion, når de selv fremsætter forlangende herom.“

Til § 39.

9) Paragraffen affattes således:

„§ 39. Benyttelse af en skoles lokaler til andet formål end skolens undervisning kan ske i det omfang, hvori det er foreneligt med skolens tarv. Bestemmelse herom træffes af skolens leder efter regler fastsat af det lokale skoleudvalg. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt brugen af skolelokaler strider mod skolens tarv, kan sagen indbringes for skoledirektionen.“

Til § 41.

10) Paragraffen affattes således:

„§ 41. Til at repræsentere forældreinteresserne ved den enkelte skole udpeger forældrene til de børn, der er indskrevet i den pågældende skole, 2 repræsentanter. De nærmere regler for forældrerepræsentanternes valg og virksomhed fastsættes af ministeren for Grønland.“

Til § 42.

11) *Stk. 2.* affattes således:

„*Stk. 2.* Udvalget skal bestå af skoleinspektøren eller skoledistriktslederen, præsten, vedkommende landsrådsmedlem, formanden for kommunalbestyrelsen samt af yderligere 3 medlemmer, som vælges af kommunalbestyrelsen blandt kommunens beboere. 2 af disse medlemmer skal være forældrerepræsentanter, jfr. § 41. Udvalget vælger selv sin formand.“

Til § 43.

12) *Stk. 1* affattes således:

„*Stk. 1.* Skoledirektionen, der hører under ministeriet for Grønland, har den stedlige ledelse af det samlede skolevæsen. Skoledirektionen består af landshøvdingen som formand, provsten for Grønland, 2 af landsrådet valgte medlemmer, hvoraf det ene medlem skal have særligt kendskab til

folkeoplysningen, samt skoledirektøren, der er forretningsfører for skoledirektionen.“

13) *Stk. 2* udgår.

Til § 45.

14) I 1. punktum indsættes efter ordet „fælleslærerrådet“: „og det lokale skoleudvalg“.

15) 2. punktum udgår.

Til § 58.

16) „43, stk. 6“ ændres til: „§ 43, stk. 5“.

Til § 59.

17) Efter *stk. 2* indsættes som nyt *stk. 3*:

„*Stk. 3.* De bekendtgørelser m. m., som er udfærdiget i medfør af den i *stk. 2* nævnte lov, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller ændres ved bestemmelser udfærdiget i medfør af denne lov.“

Bemærkninger.

Til nr. 1 og 2.

Ændringsforslaget til § 2, *stk. 3*, skyldes, at man med Grønlands landsråd og Grønlands Lærerforening er enig i, at der må lægges stor vægt på oprettelsen af børnehaveklasse med det formål at fremme børnenes modnings- og udviklingsproces, gøre dem skolevante og derigennem lette dem overgangen til 1. klasse. Børnene må endvidere gennem de forskellige aktiviteter i børnehaveklassen bibringes en — omend elementær — tilvæning til det danske sprog. Børnehaveklasserne har endvidere til formål at opnå større sikkerhed i vurderingen af det enkelte barns mulighed for at tilpasse sig skolemiljøet, d. v. s. barnets skolemodenhed.

I tilfælde, hvor der er tilmeldt flere børn til en børnehaveklasse, end det er muligt at optage, foreslås det i § 2, *stk. 4*, at det bliver det lokale skoleudvalg, der afgør, hvilke børn der kan optages i klassen. Der kan ikke tillægges tidspunktet for forældrenes tilmelding af børnene betydning for

optagelsesspørgsmålet, når anmodning om indskrivning i skolen og om optagelse i en børnehaveklasse i øvrigt er indgivet rettidigt, jfr. forslaget § 8, *stk. 2*. I tilfælde, hvor et barns optagelse i en børnehaveklasse måtte give skoleudvalget anledning til tvivl, forudsættes det, at skoleudvalget kan indhente en erklæring fra det lokale børneforsorgsudvalg.

Til nr. 3.

Ændringsforslaget skyldes, at man ikke ved lovttekstens formulering vil udelukke muligheden for, at der engang i fremtiden eventuelt vil kunne oprettes gymnasium eller studenterkursus i Grønland.

Til nr. 4 og 5.

I forslaget § 14, *stk. 1*, understreges grundprincippet for undervisningen i modersmålet, idet der i henhold til nævnte bestemmelse i 1.-5. skoleår skal undervises i skriftlig og mundtlig grønlandsk. Imidlertid er der med samme paragrafs *stk. 3* åbnet mulighed for en lovhjemlet undervisning efter retningslinjerne for den såkaldte forsøgsundervisning, som startede med skoleåret 1959-60, og efter hvilken undervisningen i faget grønlandsk under visse betingelser kan udskydes til begyndelsen af 3. skoleår.

Den omhandlede forsøgsundervisning indførtes primært for at imødekomme forældrenes ønske om at intensivere bestræbelserne for en hurtig og effektiv indlæring af det danske sprog. En anden væsentlig medvirkende faktor til forsøgsordningens indførelse har været den stadig stigende mangel på kvalificerede grønlandsksprogede lærerkræfter.

Efter forslaget formulering er det det lokale skoleudvalg, som efter afholdt forældremøde og under hensyn til, om de fornødne lærerkræfter forefindes, dels medvirker til placeringen af faget grønlandsk og grønlandsksprogede fag i de forskellige klassetrin, dels foretager indstilling til skoledirektionen, om der ved den enkelte skole skal undervises i faget grønlandsk i 1. og 2. skoleår, eller om dette fag skal udskydes til begyndelsen af 3. skoleår.

Efter forslaget *stk. 4* påhviler det skoledirektionen at fastsætte de nærmere regler

for skoleudvalgenes indstilling i henhold til paragraffens stk. 3.

Til nr. 6.

Ifølge ændringsforslaget skal der i realafdelingens samtlige 3 klasser undervises i faget grønlandsk, dog således at der ved udgangen af 2. realklasse afholdes skriftlige og mundtlige prøver i grønlandsk, og således at de ved disse prøver opnåede karakterer påføres det endelige eksamensbevis. Der skal således ikke ved udgangen af 3. realklasse afholdes hverken mundtlig eller skriftlig eksamen i grønlandsk. Omfanget af grønlandskundervisningen i 3. realklasse vil blive fastlagt i undervisningsplanen for realafdelingen. For at undgå, at fagkredsen i 3. realklasse bliver så stor, at det arbejdsmæssigt vil blive en meget hård belastning for eleverne i Grønland sammenlignet med elever på realafdelinger i det øvrige Danmark, forudsættes det, at undervisningen i grønlandsk i 3. realafdeling baseres på en vedligeholdelse af de færdigheder, som eleverne har opnået ved udgangen af 2. realklasse, uden at der herved behøver at stilles egentlige krav til elevernes hjemmeforberedelse til grønlandskundervisningen i 3. realklasse.

Til nr. 7.

Da det i lovforslagets § 30, stk. 3, er bestemt, at reglerne i den grønlandske kriminallovs § 96, stk. 4, om tvangsmæssige foranstaltninger ikke finder anvendelse, for så vidt angår bøder for skoleforsømmelser, vil det være rigtigst, at ordene „Er forældrene de ansvarlige, og samlever de i ægteskab, anses faderen for den ansvarlige“ udgår.

Til nr. 8.

Ved ændringsforslaget har man ønsket at indføre den ordning, at elever, som er fyldt 18 år, selv vil kunne forlange sig helt eller delvis fritaget for undervisning i religion.

Til nr. 9.

Bestemmelsen svarer bortset fra visse afvigelser i administrativ henseende til den danske folkeskolelovs § 60. Ved ændrings-

forslaget er der givet det lokale skoleudvalg hjemmel til at fastsætte de generelle regler om benyttelse af en skoles lokaler til andet formål end skolens undervisning.

Til nr. 10.

Ved ændringsforslaget har man udvidet antallet af forældrerepræsentanter ved den enkelte skole fra 1 til 2, idet man har fundet det rigtigst i højere grad at inddrage folkevalgte repræsentanter i skolens arbejde.

Til nr. 11.

I forhold til de gældende regler om nedsettelse af skoleudvalg er udvalget foreslået udvidet med yderligere 2 af kommunalbestyrelsen valgte medlemmer samt det stedlige landsrådsmedlem. Denne udvidelse må ses som et led i bestræbelserne for i videst muligt omfang at inddrage folkevalgte repræsentanter i det administrative arbejde inden for alle grene af samfundslivet. For landsrådsmedlemmet vil medlemskab af skoleudvalget være af stor værdi under landsrådssamlingerne, hvor skoledistriktets årlige skoleberetninger forelægges og skolesager i øvrigt ofte behandles. Det er ligeledes i forhold til gældende regler, hvorefter skoleinspektøren eller skolelederen er formand for udvalget, nyt, at det foreslås, at udvalget selv skal vælge sin formand.

Til nr. 12.

§ 43, stk. 1, hjemler en anden sammensætning af skoledirektionen end den nuværende, idet det foreslås, at skoledirektionen består af landshøvdingen som formand, provsten for Grønland og skoledirektøren samt 2 af landsrådet valgte medlemmer, hvoraf det ene medlem skal have særligt kendskab til folkeoplysningen. Landsrådet har ikke tidligere været repræsenteret i skoledirektionen, men man har, jfr. bemærkningerne til nr. 11, fundet det rigtigst så vidt muligt at inddrage folkevalgte repræsentanter i det administrative arbejde i Grønland.

Til nr. 13.

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. 12.

Til nr. 14.

Efter bestemmelsen pålægges det skole-
direktionen at udfærdige ordensreglementer.
Det må anses for ønskeligt, at skoledirek-
tionen, forinden det enkelte ordensregle-
ment udfærdiges, forhandler dette såvel
med fælleslærerrådet som med det lokale
skoleudvalg.

Til nr. 15.

Man har fundet det uforlødent at med-

tage bestemmelsen om, at der i ordensregle-
mentet kan optages regler om, hvorledes
der skal forholdes over for børn, der ikke
møder rene i skolen.

Til nr. 16 og 17.

Ændringsforslagene er af redaktionel ka-
rakter.

Astrid Skjoldbo.

Lis Groes.

Poul Hansen.

Karl Max Rasmussen.

Rosing,
næstformand.

Søgaard,
formand.

Tastesen.

Holger Hansen.

From.

Poul Hartling.

Knud Hertling.

Lembourn.

Ninn-Hansen.

Ellen Strange Petersen.

Kjær Rasmussen.

Gunhild Due.

Bernhard Baunsgaard.